

СТАНОВИЩЕ

От Камелия Дончева Ханчева, доцент по направление 3.2. (Психология на развитието), д-р по психология; Катедра Обща, експериментална, развитийна и здравна психология, ФФ, СУ

по конкурса за „доцент“ по професионално направление

3.2 Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст), обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки и национална сигурност, обявен в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023 за нуждите на катедра „Обща, експериментална, развитийна и здравна психология“ на СУ „Св.Климент Охридски“

Основание за изготвяне на становището: заповед РД-38-178 / 21.4.2023 г. от Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Общи положения

Документи за участие в конкурса, по реда и в срока предвиден от закона, е подал един кандидат: гл. ас. д-р Светлина Георгиева Колева от СУ „Св. Климент Охридски“.

В съответствие с минималните национални изисквания и допълнителните изисквания на СУ „Климент Охридски“, настоящето становище е изготвено въз основа на документите, постъпили по конкурса. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ от 23.01.2019 г

Главен асистент д-р Светлина Георгиева Колева има висше психологическо образование, тя завършва с отличен успех специалност „Психология“ към СУ „Св. Кл. Охридски“. През 2004 г. завършва бакалавърска степен с квалификация: психолог, учител по психология, философия, логика и етика, а през 2006г. придобива степента „Магистър по детска и юношеска психология“. Дипломната работа на кандидата е на тема: *„Враждебност, агресия и емпатия в юношеска възраст“*. По време на следването си се проявява като усърден студент с трайни интереси и задълбочени познания в различни области на психологията и хуманитаристиката. Светлина Колева е отличена с награда на Философски факултет за изявен студент. Кандидатът владее на високо професионално ниво английски и немски език. През 2015 г. С. Колева е зачислена за редовен докторант, а през 2018 г. защитава докторска дисертация на тема: *„Трикомпонентен модел на психопатни личностни характеристики в юношеска възраст“* в СУ „Св. Кл.

Охридски“ по професионално направление 3.2. Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст) и придобива научната и образователна степен „доктор“.

Светлина Колева заема длъжностите съответно: хоноруван асистент 2014-2016 г., редовен асистент 2016- 2018г. и главен асистент по психология на развитието от 2018 г. до момента към катедрата по Обща, експериментална, развитийна и здравна психология. Главен асистент д-р Светлина Колева има дългогодишен опит във воденето на семинарни занятия по Психология на развитието (част 1 и 2) в бакалавърска и магистърска програми на специалност „Психология“ към СУ „Св. Кл. Охридски“, както и на семинарни занятия по Детска психология и педагогика в бакалавърска програма на Медицински Факултет на СУ, тя е създател и титуляр на лекционен курс „Интимни взаимоотношения“ в магистърска програма Обща психология на английски език, Софийски Университет.

2. Хабилизационен труд

Кандидатът гл. ас. д-р Светлина Колева е представила хабилизационен труд под формата на съвместна монография, публикувана през 2020 от издателство “Изток-Запад.” със заглавие *Садистични наклонности в юношеска възраст. Част 1: Скали за оценка*. Според приложения, към документите по конкурса, разделителен протокол, С. Колева е автор на глави 1, 8, 9, 10, 11, 12 и 13, чийто обем отговаря на изискванията по процедурата. Предложеният хабилизационен монографичен труд, не повтаря представения за придобиване на образователната и научна степен "доктор". Този труд като обем и тематика напълно съвпада с тематиката на обявения конкурс, с което са изпълнени изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, чл. 105, (1).т. 3. Хабилизационният труд е резултат от дългогодишен интерес, търсения и изследователска практика в областта на диагностиката на проблемни характеристики в юношеството. В Монографията са разгледани основните подходи при дефиниране и изучаване на садизма, направени са паралели между клинични и субклинични (ежедневни) прояви на явлението и са изведени модели и връзки между различни личностни черти и проблемни характеристики със садистичните наклонности. Обемът на данните и извадките, прецизността на анализите и интерпретациите са отличителна характеристика на този, както и на другите научни текстове на Светлина Колева, оформят разпознаваем стил на автора и предоставят на научната общност в България диагностични инструменти с висока надеждност и валидност за приложение в научно-изследователската, диагностичната или консултативната практика.

3. Изпълнение на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“

С избраните за конкурса публикации и цитати гл. ас. д-р Светлина Колева, покрива минималните национални изисквания за заемане на длъжност „доцент“ в областта на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология с общо 442,14 точки (по група показатели А, В, Г и Д) при необходими 400. По конкретно: за група А, Б и В, съответно показател 1, показател 2, показател 3 са изчислени 150 точки - степента „доктор“ (50 т.) и хабилитационен труд (100 т.). Изискването за публикации за доцент според група Г (П4 до П10) от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ е кандидатът да е събрал най-малко 200 точки. Според представената справка кандидатът има 222,14 т. Това са както самостоятелни, така и съвместни публикации на високо научно ниво. Необходимите 50 т. от цитирания са надвишени, като 40т. са от цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране, а 30т. от цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране.

Не са изчислени точки по показател Е, но от автобиографичната справка е видно, че Светлина Колева участва активно в научни проекти на специалност Психология, тя печели и двугодишен проект по програмата „Млади учени и пост-докторанти“ на тема: *„Злорадството като психологичен конструкт. Параметри за анализ и личностни детерминанти“*.

Предоставената справка е изчерпателна и предоставя необходимата информация. Спазени са изискванията на задължителното библиографско описание на публикациите и цитиранията.

4. Публикации

В пълната справка за научните трудове на гл. ас. д-р Светлина Колева са описани общо 22 научни публикации, от които една самостоятелна монография (на базата на защитен дисертационен труд), три монографии в съавторство (с ясно разделяне на приносите на двамата автори), 18 статии, студии и доклади (в списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове), от тях 7 самостоятелни (като 2 са на английски език) и 11 в съавторство.

Публикациите на Светлина Колева, следва да бъдат оценени в два плана. Първо, съдържателно, тези публикации отразяват сферата и посоката на научните интереси на Колева от последното десетилетие. Фокусът върху юношеската възраст и проблемните сфери на личностово функциониране са траен интерес за автора, а задълбоченото им изследване е от огромна значимост. Наличните, благодарение на тези усилия, инструменти поставят изследванията върху български извадки на световно ниво и предоставят диагностични

инструменти с отлични психометрични характеристики, и висока прецизност в диференциалната диагностика.

Второ, в практическо-приложен аспект, научната дейност на С. Колева спомага за планирането на адекватни програми за ранна диагностика, корекционна работа и изследване на ефективността на интервенциите в общонационален мащаб. Почеркът при планирането и дизайна на изследванията, може да се разпознае безпогрешно.

Всички публикации (самостоятелни и в съавторство) тематично и съдържателно са в областта на обявения конкурс. Избраните за участие в конкурса публикации са репрезентативни за избраната научна област и качеството на научната работа на кандидата.

5. Научно-изследователска дейност и научни приноси

Научни приноси

Теоретични приноси на гл. ас. д-р Светлина Колева: Хабилитационният монографичен труд *„Садистични наклонности в юношеска възраст. Част 1. Скали за оценка“* е първата от три книги (вече излезли от печат), която поставя темата за садистичните наклонности в юношество. Дефинирането на този емоционално натоварен проблем, неговото контекстуализиране и психодиагностична оценка са предмет на публикацията. Кандидатът има основен принос в историческото проследяване и дефиниране на конструкта и авторство в адаптациите на няколко скали, предназначени за измерване на корелирани конструкти и допринасящи за по-пълно разбиране на характеристиките и проявленията на садистичните наклонности. Част от тях са два въпросника за оценка на патологични личностни черти, конструирани на базата на дименсионалния подход в DSM-5: Личностен въпросник за DSM5-съкратена форма и Личностен въпросник за DSM-5-кратка версия, както и скали за оценка на макиавелизъм, психопатия, озлобеност и липса на страх. Втората книга от поредицата (с подзаглавие *„Личностни детерминанти“*, представена за включване в хабилитационната процедура), разкрива важната роля на отмъстителността като личностна черта, най-силно свързана със садизма, както и други детерминанти като агресивността, емпатията, гневът, враждебността, недоверието, и моралният скептицизъм.

Принос към теорията за психопатологичните характеристики и тяхното ранно развитие и диагностика в юношеството е и монографията *„Триархичен модел на психопатни личностни черти в юношеска възраст“*. В книгата е описана българската адаптация на Триархична мярка за психопатия с извадка от юноши. Инструментът е адаптиран на два етапа с данни от над хиляда

респондента. Този инструмент наред с адаптация на Тъмна триада - кратка версия се разглеждат в сравнителен план, и наред с данните от други скали за самоописание за психопатни черти, личностни черти на Тъмната триада, коравосърдечност/неемоционалност, нарцисизъм, екстернализирани проблеми на развитието, морална неангажираност и садистични тенденции обрисуват една малко позната, но широко разпространена личностова патология в процес на зараждане. Още по-ранните моменти и проявления на психопатни характеристики са представени в студията (в съавторство) *„Факторна структура на Въпросник за проблемни личностни черти в детска възраст“*. Значим и интересен принос е и главата *„Враждебност и емпатия като предиктори на агресивното, просоциалното и избягващото поведение в юношеството“* в международния, англоезичен сборник *„Травма, доверие и памет“*, в която са представени агресията и тормозът в училище като сериозни проблеми в социален и общочовешки план.

Прецизния анализ на данните и разкриването на взаимовръзки, водещи до изграждане на обяснителни модели са категорично предимство и безспорен научен принос в публикациите на кандидата.

Приносите към приложната сфера на психологическото научно познание са свързани именно с разработването на инструменти за диагностика в юношеска възраст, особено важни в консултативната и клиничната работа.

Проекти

Д-р Светлина Колева участва в научни проекти на катедрата, което свидетелства за уменията ѝ за работа в екип и координираното провеждане и анализиране на данни и подготовка на съвместни публикации.

6. Преподавателска дейност

Гл. ас. д-р Светлина Колева има пълна аудиторна и извън аудиторна натовареност и води семинарни занятия на основен курс в бакалавърската програма по Психология – Психология на развитието в детска и юношеска възраст (Първа и втора част), както и семинарни занятия на курса Детска психология и педагогика за медицински сестри към Медицински Факултет на Софийски Университет. Има разработени курс в магистърска програма на английски език, който се предлага и избира и от Еразъм студенти. Светлина Колева е ангажирана в процеса на разработване и защита на магистърските дипломни работи към МП „Детско-юношеска и

училищна психология“, първоначално като рецензент, а от няколко години и все по-активно като научен ръководител на успешно защитени дипломни работи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. д-р Светлина Георгиева Колева – отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и на правилниците за неговото приложение както в страната, така и в Софийски Университет. Научното ѝ и професионално развитие, преподавателската и изследователска практика са основно в СУ „Св. Кл. Охридски“. Светлина Колева е основен преподавател в бакалавърската степен по Психология и води семинарните занятия на повечето курсове, които са предмет на настоящия конкурс. Цялостната научна дейност на кандидата се характеризира с методологична и аналитична прецизност. Гл. ас. д-р С Колева притежава богат изследователски опит, показващ несъмнените ѝ способности както за самостоятелна работа, така и за работа в екип. Високата оценка на научната и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Светлина Колева ми дават всички основания категорично да подкрепя избирането ѝ за „доцент“ по професионално направление 3.2. Психология (Психология на развитието в детска и юношеска възраст) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

13.08.2023 г.

гр. София

Член на научното жури:

(доц. д-р. Камелия Ханчева)